

Rondom de kust van Groot Brittannië

2016

deel 9

Maandag 8 augustus – zondag 14 augustus

Herman Ritter en Ellen Burgmans

Maandag 8 augustus

Aberaeron – Cwmtudu beach

Nadat we het zout van de wagen hebben gewassen gaan we het stadje in. Het ziet er schilderachtig uit. Een vrij grote droogvallende haven met een riviertje in het midden. Daaromheen in pastelkleuren geschilderde huizen. Het stadje was gesticht door dominee Alban Gwynne. Hij was de eigenaar van al het land en besloot dat het nodig was om daar een haven met bijbehorend dorp te bouwen. In het begin was het succesvol. Door de haven kwam de kusthandel op gang en er werden zelf schepen gebouwd met het eikenhout dat (toen nog) op de bergheuvelds groeide. Met de komst van de trein veranderde dat. Nu ligt de haven vol plezierjachten met platte bodems of kimkielen. Het strand ligt vol

grote kiezels waarop het vermoeiend lopen is.

We vertrekken naar New Quay, 10 km naar het zuidwesten. New Quay ligt tegen de heuvels aan en de straten zijn te smal en te steil om naar de haven te rijden. We parkeren op de grote parking bovenop de heuvel en lopen naar beneden. New Quay is vol dagjesmensen en terecht; het is een prachtig dorpje. Het is vloed en de smalle strandjes zitten mudje vol. De mensen die geen plaats op het strand konden vinden zitten op het havenhoofd. Dat heeft 3 niveaus dus er zijn nogal wat zitplaatsen.

De zee is nog steeds onrustig met nogal wat golfslag maar het weer is prachtig. Het is dus geen optie om vanaf de rotsen aan de kust dolfijnen en bruinvissen te spotten. We boeken bij SeaMôr (www.seamôr.org) een dolfijntour op een klein bootje dat max. 12 passagiers mee kan nemen. De

schipper heeft een enorme kennis van de maritieme biologie en de lokale omstandigheden. Na enig zoeken zien we inderdaad een paar groepen dolfijnen. Daarna gaan we kreeftenvallen (lobsterpots) ophalen. Iedere kustbewoner kan een gratis vergunning krijgen om max. 5 lobsterpotten uit te zetten. De vangst is interessant: naast kreeft en gewone krab zat er ook een hondshaai, een wolkrab en een spiny spider (spinnekrab) in de lobsterpots. Alles wordt teruggezet in zee. De oostelijk cliffs (Little Quay Bay) hebben last van erosie en dreigen te verzakken. Het regent vaker en meer dan vroeger. Er liggen al een berg grond en een aantal ontwortelde bomen op het strand en de grote loofbomen aan de rand op de cliff staat al scheef. Het huis direct op de rand, een oude smederij, heeft ook al een vuistdikke scheur door de gevel lopen.

Bij het havenhoofd staat het oude tolhuis. Op alles wat via de haven werd ingevoerd moest belasting betaald worden. Aan de muur van het belastingkantoor hangen 3 (niet uitputtende) lijsten met de tarieven. De rest van de tarieven liggen binnen ter inzage. Je kunt het zo gek niet verzinnen of het staat er op. Van zakken zand tot mahoniehouten tafels. Als je dat allemaal leest is het helemaal niet zo gek dat smokkelen een nationaal tijdverdrijf was.

We hebben in het National Trustboek gelezen dat Cwmtudu beach, zuidwest van New Quay, een mooie kleine baai is met oude kalkovens maar dat het moeilijk bereikbaar zou zijn. Dat klopt: de wegen zijn nog smaller en steiler dan wat we eerder gehad hadden. Later bleek dat de westroute makkelijker was!

Cwmtudu is een diepe kloof met een klein strandje en een zoetwatermeertje. Weer een echte smokkelaarsbaai. De weg loopt langs het strand en is verbreed zodat je er riant kunt parkeren. Iets

verder het dal in, aan de westroute, staan een paar huizen, een toiletgebouw en een bushalte. Zwemmen in zee is nu niet verstandig want de golven zijn hoog en het is aflopend tij.

Dinsdag 9 augustus

Cwmtudu beach – Lifeguard station Newport Bay

In de stralende zon vertrekken we uit Cwmtudu naar Cardigan. De weg is breed (zeker 4 meter) en de hellingen kunnen in z'n twee genomen worden. Onderweg laten we bij een garage nog even de

generatorriem bijspannen.

De kustweg loopt hier wat dieper het land in. De cliffs zijn hier hoog en via smalle zijwegen bereikbaar. Een deel van de kust bij Aberporth is afgesloten. Hier heeft het leger een researchcentrum en testgebied voor raketten.

Cardigan is een provinciestadje aan de monding van de Teifi. Met een ruïne van een door Richard I gebouwd kasteel en een Guildhal in rode lokale steen. Net als in Aberaeron heeft de komst van de spoorweg hier, samen met de verzanding van de riviermonding, een einde aan de scheepshandel gemaakt. De haven wordt nu gebruikt voor toerisme (rondvaarten en zeevissen).

Hoewel er genoeg parkeerplaatsen zijn is parkeren met de bus een probleem. Terwijl voor al het andere verkeer per uur betaald kan worden moet je voor een camper een dagkaart kopen. Daar hebben we geen trek in en na enig zoeken vinden we plek waar die regel niet van toepassing is. Van het bespaarde geld koop ik een paar schoenen want ze hebben mijn maat (brede leest).

We willen ergens aan de Newport Bay, net voor Fisguard waar de Ierlandferrie vertrekt, een overnachtingsplaats zoeken. Onderweg stoppen we in het dorpje Nevern (zes huizen, een kerk en een communityhal) om de St Brynachkerk te bekijken. Voor de kerk is een soort trap gebouwd zodat de welgestelden die te paard ter kerke gingen, gemakkelijk op- en af konden stijgen. Gewoon het paardje er langs parkeren en er op of er af. Ook geschikt voor senioren met stramme spieren. De kerk is onzichtbaar door de enorme taxusbomen die het toegangspad een

spookachtig karakter geven. Op het kerkhof staat een bloedende Taxusboom en een Keltisch kruis uit de 11e eeuw. Volgens de traditie komt ieder jaar op 7 april, de feestdag van St Brynach, de koekoek op het kruis zitten zingen. Het kerkportaal is open en er broeden boerenzwaluwen. Er hangt een bordje met het verzoek de kerkdeur goed te sluiten zodat de zwaluwen niet de kerk in vliegen. In de kerk heeft iedereen z'n eigen plaats getuige de gepersonaliseerde knielkussens.

Bij de communityhal hangt een bord met een aankondiging van de county fair op 10 augustus. We vragen ons af wie daar in zo'n klein dorp op af zullen komen.

Aan de oostkant van Newport Bay is een parkeerkeerplaats en een gebouw van de reddingsdienst. Het strand is enorm groot en van keihard zand. Je kunt er met de auto het strand oprijden en langs de duinrand aan de hoogwaterlijn parkeren. We hebben dit nog nergens in Brittannië gezien, alleen een keer aan de westkust van Jutland in Denemarken.

In de verte, iets ten zuiden van Newport, zien we de Presely Mountains waar de blauwgrijze stenen vandaan komen waarmee ze Stonehenge, meer dan 200 km verderop in Wiltshire hebben gebouwd. Hoe ze die stenen daar gekregen hebben is nog steeds een raadsel hoewel de ideeën steeds meer richting transport over water gaan. In de heuvels liggen ook steencirkels en zijn sporen van hutten gevonden.

De fuchsiatakjes uit de heg van bowlesclub uit Wigtown hebben voor een deel wortel geschoten en moeten in aarde geplant worden. Met visioenen van manshoge fuchsiaheggen in de tuin improviseren we van een Tesco jus d'orange-karton en een mix van teelaarde en lokaal zand een bloempot en hopen dat ze verder zullen wortelen.

Woensdag 10 augustus

Lifeguard station Newport Bay – Strumble Head lighthouse

Als we weggrijden van onze strandplek komen we midden in het boerenland in een wegomleiding terecht, de Nevern Country Fair. Midden in de velden is een enorm parkeerterrein ingericht en een weiland verder wordt de fair gehouden. Het is nog vroeg en er is nog weinig volk.

De fair bestaat uit een veekeuring, een paarden (ponies) concours, een bloemen en creativiteitsmarkt, oude tractoren en oogstmachines en stands van veevoeder tot liefdadigheidsclubs. De veekeuring is het leukst (schapen en runderen). De dieren worden opgepoetst en opgekamd en door de eigenaren in witte doktersjassen voor de keurmeesters geleid. Er zijn ontzettend veel verschillende schapenrassen te

zien (rare breeds). De prijzen (1, 2 en 3) bestaan uit een oorkonde en een kokarde.

Om 14 uur, als de jury klaar is met haar werk, gaat de tent met de bloemen en creativiteitsmarkt open. Officieel heet het de “67th Annual Show of the Horticultural Section of the Nevern Agricultural and Horticultural Society. Met zo'n naam ben je wel iemand! Ook hier kunnen prijzen verdiend worden. Er zijn, schrik niet, 138 categorieën in 11 secties (koken & bakken, inmaken en inleggen, huisgemaakte wijnen en bieren, handenarbeid, textiel, fotografie, groente en fruit, bloemen, kinderwerkstukken, graan, gras & hooi en aardappels en “nature's best”. De 1e prijs is een oorkonde en £ 3, de tweede prijs idem met £ 2 en de derde prijs de oorkonde met £ 1. Wel moet iedere exposant de normale entree (£ 7) betalen want dat geldt voor iedereen.

De hele tent staat vol lange tafels met bloemen, groenten, potten en weckflessen en handvaardigheidsproducten. Het is ongelooflijk leuk om alles te bekijken en te bedenken hoeveel mensen serieus bezig zijn geweest om de mooiste snijboon of peterseliebos van de regio te kweken. In de Nature's Best sectie kun je scoren met de langste brandnetelstengel, de meest vreemdgevormde groente, het grootste mierikswortelblad of de mooiste bos veldbloemen. Wij vinden het wel een leuk idee om dit idee te exporteren naar de Weebosch in combinatie met bijv. de Weeboschweek en/of de Paasmarkt.

Na de fair rijden we een klein stuk verder naar Fishguard. Via het schilderachtige haven van oud Fishguard, decor voor de verfilming van Under Milkwood, kruipen we in z'n 1 omhoog naar de eigenlijke stad. Daar gaan we op zoek naar de Royal Oak, de pub waar in 1797 een Frans invasielegertje zich overgaf aan de Engelsen.

Het is daar indertijd vreselijk misgegaan. In februari 1797 landde een 1400 man groot Napoleontisch invasieleger onder leiding van Colonel Tate, een Iers-Amerikaan, bij Carregwastad Point, iets ten noorden van Fishguard. Het leger bestond voor de helft uit echte soldaten; de andere helft waren gevangenen die vrijgelaten werden op voorwaarde dat ze mee zouden vechten. De opdracht was om via de kust van Wales naar Liverpool op te trekken en stad in te nemen en de haven te vernietigen. In rechte lijn dik 200 kilometer, via plunderen zouden ze onderweg aan hun kostje moeten komen. Ze hadden behalve wapens en drank niks bij zich, geen goede kleding en geen tenten. Ze zijn dan ook niet ver gekomen en werden in een twee dagen durend gevecht verslagen door een legertje Britse

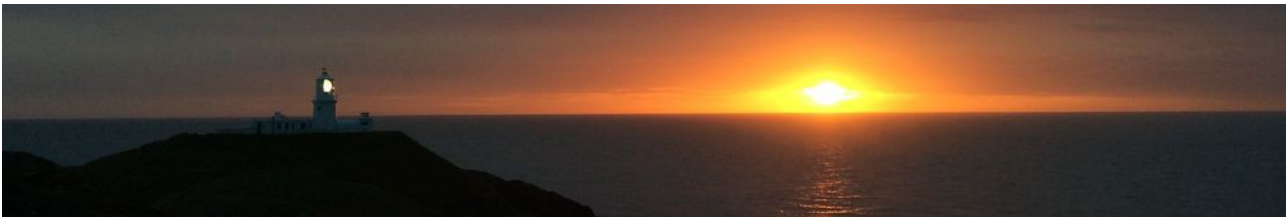
kustbewakers en bewapende boeren en burgers. In herberg The Royal Oak werd de overgave getekend. Hiermee was de laatste invasie op Britse bodem ten einde gekomen.

De tafel waaraan men de overgave had getekend zou nog in de herberg moeten staan. We treffen het want de Royal Oak, aan de rotonde midden in Fishguard, is net open na een verbouwing. Alleen de tafel staat er niet. De eigenaar gaat met ons via een zaaltje naar achteren. In een hoekje tussen stofzuigers en andere schoonmaakspullen staat de tafel. Op het blad is een koperen plaatje aangebracht. Het is nog een bijzonder tafeltje ook. Je kunt het blad naar één kant opklappen zodat het een bankje wordt. Een zijkant van het blad is beschadigd en de pubeigenaar verontschuldigt zich dat hij eigenlijk iets met die tafel zou moeten doen maar dat is er nog niet van gekomen.

Een kleine 10 kilometer ten noordoosten van Fishguard ligt de vuurtoren van Strumble Head. Volgens de kaart ligt er een kleine parkeerplaats bij. Dat klopt helemaal ... via smalle kruip-sluip weggetjes en halve karresporen komen we bij de vuurtoren en de parkeerplaats.

Onder de vuurtoren ligt een oude kustwachtbunker die omgebouwd is tot riante vogelkijkhut. Strumble Head is een punt waar in het seizoen veel trekvogels langskomen en dus een ideaal punt om vogeltellingen te houden. Tijdens de zomer is het een goed punt om de Manx Shearwater – de Noordse Pijlstormvogel – te zien vliegen. Ze komen alleen aan land om te nestelen. Ze maken holen in de grond, daarom vindt je ze alleen op plaatsen – altijd eilanden – waar geen grondrovers zoals ratten, katten en wezels zitten. In Brittannië broeden ze alleen op het eiland Man en op Skomer. Iedere avond tegen zonsondergang vliegen er duizenden stormvogels in lange linten net uit kust naar hun nesten, in dit geval op Skomer bij St. Anns Head. Ze doen dit om te voorkomen dat roofmeeuwen ze aanvallen. Om aan een aanval te ontsnappen braken ze het voedsel voor hun jongen uit.

Na de stormvogels volgt een prachtige ondergaande zon.

Donderdag 11 augustus

Strumble Head lighthouse – camping Rhosson Ganol St Justinian

In alle vroegte komt er een buurtbus het parkeertereintje opgedraaid. Lijn 404 – the Strumble Shuttle – komt wandelaars brengen. Het blijkt dat er een aantal bussen rijden tussen Fishguard, St Davids en Pembroke met namen als The Celtic Coaster, The Puffin Shuttle en The Strumble Shuttle. Voor 3 pound heb je een dagkaart. Ze rijden niet langs de grote wegen maar schieten elk smal weggetje in. We snappen niet hoe die lange bussen (19 personen) de bochten kunnen nemen.

Onderweg bezoeken we de Felin Tregwynt Mill, een familieweverij die daar al een paar honderd jaar stoffen weeft. Eerst met handgetouwen, daarna met wateraangedreven machines en nu met moderne getouwen. De kwaliteit is buitengewoon goed maar de ontwerpen zijn nogal conservatief, om niet te zeggen oudbolig.

Na de weverij rijden we verder westwaards naar St David's. Het is maar een klein dorp, zowat twee keer de Weebosch, maar het heeft wel een kathedraal. Weliswaar de kleinste van Groot Brittannië maar toch! Omdat de kathedraal in een dal ligt valt het niet op hoe groot ze is. Je ziet een kerktoeren zoals er zoveel in het landschap staan. Pas als je er vlak bij bent en in het dal kijkt zie je de volledige kathedraal met de enorme ruïnes van het bisschoppelijk paleis.

St David leefde in de 6e eeuw en was de eerste bisschop van de kathedraal en de beschermheilige van Wales.

Het is de bedoeling om een paar dagen te blijven dus zoeken we een camping in de buurt. Vrij kamperen is hier onmogelijk. Het is een toeristengebied en het is toeristenseizoen.

Na een paar missers, wat zijn er toch veel campings die op vluchtelingenkampen lijken, vinden we boven de reddingboot van St Justinian een prima kampeerwei bij de boer. Geen stromend water en elektra maar een wel watertank die dagelijks gevuld wordt en voor de douche en toilet moet je achter de boerderij zijn. De boer maakt zich zorgen om de toekomst. Hij vreest dat de landbouwsubsidies, die volgens hem toch alleen maar naar de grote boeren gaan, gaan verdwijnen en dat de Britse boeren zware tijden tegemoet gaan.

Het uitzicht is 100 punten. Van links naar rechts kijken we uit op Ramsey Island en Ramsey Sound, op de achterliggende Bishop Rock en Whitesand Bay met aan het einde St Davids Head.

Vrijdag 12 augustus

camping Rhosson Ganol St Justinian

Rond de camping is van alles te doen.

Het eiland Ramsey waar we op uitkijken was de woonplaats van St. Justinian (Justinianus).

Dat was nog eens een kerel! Als zoon van een Bretonse edelman raakte hij onder de indruk van St. David, de eerste abt en bisschop van het stadje St. David en kwam naar Wales om hem te volgen. Aldaar vond hij de monniken toch te los in de leer en begon voor zich zelf. Met een groepje getrouwen ging hij op Ramsey wonen. Om totale eenzaamheid te garanderen sloeg hij eigenhandig met een bijl de landbrug tussen het vasteland en Ramsey kapot. Zo werd Ramsey een eiland maar hij miste een paar stukken; die liggen nu dwars in het vaarwater midden in Ramsey Sound en zijn een gevaar voor de scheepvaart. Ze worden *the Bitches* genoemd. Op Ramsey organiseerde hij een spiritueel schrikbewind. Zijn volgelingen hebben hem toen onder leiding van zijn biechtvader vermoord. Ze hakten zijn hoofd af en dachten van hem af te zijn. Mooi niet. Hij nam zijn hoofd onder de arm en liep over het water terug naar het vasteland waar hij zich in de St Justiniankapel, naast het huidige reddingsbootstation, begroef. Uiteindelijk werd zijn lichaam naar de kathedraal van St. David vervoerd en in een schrijn geplaatst. Onlangs zijn zijn botten onderzocht en gedateerd; ze zijn 600 jaar jonger dan werd aangenomen. Alweer een wonder!

Vlabbij is een St Justinians Well. We gaan nog kijken of die te vinden is.

Onder aan de steiger vertrekken de eco-toeristen voor tochtjes naar de eilanden of rondvaarten tussen de dolfijnen en zeehonden.

Een kilometer verder, midden in de Ramsey Sound, wordt gewerkt aan een experimentele getijdencentrale: The DeltaStream Demonstration Project. Het bestaat uit een fundering, een grote driehoek van pijpen met daarop een generator van 400kW. De generator lijkt het meest op de kop van een windmolen met een kruising van korte wieken (6 m) en een schepsschroef. Ze kunnen alle kanten opdraaien en de krachtige getijstroom (4 m/s) drijft ze aan. Is het succesvol dan worden er meer afgezonken zodat er een 10 MW centrale ontstaat. Slim idee: ze moeten wel opschieten want het wordt door het regionaal fonds van Europa betaald.

BAM bouwbedrijf is hier ook actief. Ze bouwt naast het oude botenhuis (zie foto) in Portstinian Cove een groot en nieuw onderkomen voor de reddingboot. Het gebouw is bijna klaar, ze zijn bezig met de afwerking en de toegangsweg. De

reddingboot moet hier vanwege de hoge rotsen en het ontbreken van een strandje vanuit het hoog gelegen botenhuis met een glijbaan het water in gelanceerd worden. Heel specialistisch werk. We maken gebruik van de WiFi uit hun bouwkeet.

We maken een wandeltocht langs de kronkelende kustroute richting St David. Het waait stevig dus dolfinen observeren zit er niet in. Er vliegen veel tapuiten, een paar raven en alpenkauwtjes rond. Op de uiterste zuidwest punt kun je alle eilanden (the Smalls, the Bishops en Skomer) en St Anns Head (het eindpunt van Wales) zien liggen.

Zaterdag 13 augustus

camping Rhosson Ganol St Justinian

Een stralende dag met een licht windje uit het zuidwesten. De mannen van de BAM zijn naar huis en hebben de WiFi afgezet. Jammer! Met de bus (the Celtic Coaster) boodschappen gedaan in St David's en klusdag gehouden. De deuk en de krassen zijn allemaal weer gegrond, geplamuurd en afgelakt en het witte WC-luik zwart geschilderd. Daarna de barbecue uit de hoes gehaald en aangestoken.

Na het eten gaan we op zoek naar de bron van Justinian. Die moet vlakbij het station van de reddingboot liggen maar is onvindbaar. Na veel heen-en-weer geloop vinden we een putdeksel met een hangslot er op. Dat zal naar alle waarschijnlijkheid de bron zijn.

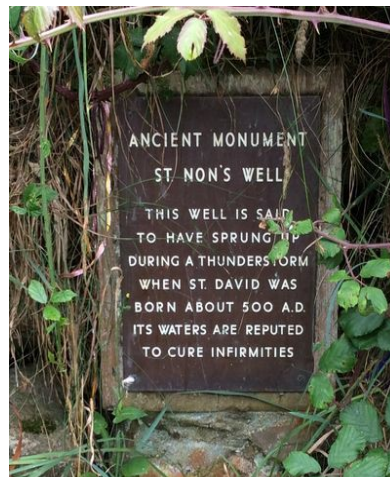
Vanwege de bewolking kwam er van het sterrenkijken niets terecht. Het zou een meteorietenavond moeten worden en de plaats waar we waren was ideaal maar de lucht zat helaas potdicht.

Zondag 14 augustus

camping Rhosson Ganol St Justinian

De hond is weer gerecupereerd en kan weer lopen. 's Morgens de laatste verlaag op het WC-luik gesmeerd en de Celtic Coaster gepakt naar St Davids voor de wandellunch. Op het terras bij The Bishops tegenover de kathedraal gegeten. Het zat er goed vol want de zondagslunch is een Engelse traditie. We wandelen via het kustpad van St David naar Porth Clais, een kilometer diepe deels droogvallende inham tussen hoge rotsen. Het was de Middeleeuwse haven van St Davids en aan beide kanten staan oude kalkovens. Nu liggen er wat kleine boten en is het vertrekpunt voor kanotochten en zeevisserij.

Bij de bron van St Non met water tegen alle kwalen kun je de de hele St Brides Bay overzien. In het westen de lange zandstranden met in het midden Rickets Head, in het zuiden St Brides, de schoorstenen van de raffinaderijen van Milford Haven en Wooltack Point. Westelijk daarvan ligt het vogeleiland Skomer met daarachter Skokholm. Helemaal west op ongeveer 18 kilometer is de vuurtoren van The Smalls te zien. Deze vuurtoren is in 1770 gebouwd op een kleine rotspunt in zee. In volkomen eenzaamheid werkten en woonden daar twee vuurtorenwachters. In 1802 kwam één van de wachters, Thomas Griffiths, in een vreselijke storm onverwacht te overlijden. Zijn collega Thomas Howell pakte het lijk in en sloeg het op (boven op het bordes van de toren) om naderhand te kunnen bewijzen dat Griffiths een natuurlijke dood was gestorven. De communicatiemiddelen waren beperkt, het weer bleef erg slecht en het was niet mogelijk voor de helpers om aan te leggen. Het duurde drie maanden voor de hulp op de toren kon komen. Tegen die tijd was Howell volledig doorgedraaid. Sindsdien bestaat de standaardbemanning van Her Majesty's Lighthouses uit minimaal drie wachters.

In het vlakke water van St Brides Bay is het hoog van de rotsen goed dolfinen spotten. We zien drie groepen, waarvan één grote, rondzwemmen. Met het blote oog zie je alleen wat zwarte puntjes en wat rimpelingen in het water maar met de verrekijkers is het allemaal goed te zien.

Een half uur voor zonsondergang begint de vlucht van de stormvogels weer op gang te komen. De omstandigheden voor waarneming zijn goed, een vlakke zee, navenant geen wind en tegenlicht voor

een goed contrast. Het zijn er tienduizenden. Ze scheren als een lang lint net boven de golven richting Skomer, 15 kilometer naar het zuiden. Ook hier heb je goede verrekijkers nodig want ze vliegen

ongeveer een kilometer uit de kust (op de foto tussen de twee eilandjes in het midden).